

GENETIK PSIXOLOGIYA VA AKUSERLIK KESISHMASIDA TADQIQOTLAR

Xoldarova Erkinoy

Qo'qon universiteti andijon filiali "Davolash ishi" yo'nalishi talabasi
24_04-guruh talabasi

Abduraxmonov Shoxjahan Ikromjon o'g'li

Ilmiy rahbar:

Qo'qon universiteti Andijon filiali Tabiiy va tibbiy fanlar
kafedrası assistenti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17230730>

Annotatsiya

Ushbu maqolada genetik psixologiya va akusherlik fanlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik tahlil qilinadi. Inson irsiyatidagi psixologik xususiyatlar homiladorlik davrida kechadigan jarayonlarga, onaning ruhiy barqarorligiga va tug'ruq natijalariga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkinligi ilmiy dalillar asosida yoritiladi. Shuningdek, gen va muhit omillari uyg'unligi ona va bola o'rtasidagi hissiy-psixologik aloqani shakllantirishda muhim o'rin tutishi ko'rsatib beriladi. Tadqiqotlar asosida ushbu yo'nalishning akusherlik amaliyotida qo'llanish istiqbollari ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar

Genetik psixologiya, akusherlik, homiladorlik, irsiy omillar, psixofiziologiya, tug'ruq jarayoni, ona va bola salomatligi.

So'nggi yillarda tibbiyot va psixologiya fanlari kesishmasida yangi yo'nalishlar shakllanmoqda. Shulardan biri – **genetik psixologiya va akusherlik**ning uzviy bog'liqligini o'rganishdir. Har bir insonning ruhiy holati, hissiy kechinmalari va stressga chidamliligi ma'lum darajada irsiy omillar bilan belgilanadi. Bu jarayon ayniqsa homiladorlik davrida yaqqol namoyon bo'ladi. Chunki bu davrda nafaqat onaning organizmi, balki uning psixologik barqarorligi ham bola rivojlanishida katta ahamiyatga ega.

Akusherlik tajribasida ko'plab holatlar kuzatiladiki, onaning ruhiy kechinmalari tug'ruq jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayrim hollarda nasldan-naslga o'tuvchi psixologik xususiyatlar yoki genetik moyillik tug'ruqning murakkab kechishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu bois gen va muhitning o'zaro ta'sirini o'rganish, uni akusherlik amaliyotida qo'llash dolzarb masalalardan biridir.

Genetik omillar va homiladorlik psixologiyasi

Inson psixologiyasi ko'plab omillarga bog'liq. Shulardan biri – irsiyat. Avloddan-avlodga o'tadigan xususiyatlar insonning ruhiy barqarorligiga ham

ta'sir qiladi. Masalan, temperament, stressga chidamlilik darajasi yoki tashvishga moyillik irsiy belgilar orqali shakllanadi. Homiladorlik davrida bunday xususiyatlar yanada yaqqol seziladi. Ayrim ayollar bu davrni nisbatan yengil o'tkazadi. Ularning ruhiy kechinmalari barqaror bo'ladi. Boshqalar esa homiladorlik vaqtida kuchli ruhiy bosimlarni his qiladi. Ular tez-tez xavotirga tushadi, kayfiyati keskin o'zgarib turadi. Bu farqlar tashqi omillardan tashqari, genetik asoslar bilan ham izohlanadi. Demak, homiladorlik davrida onaning ruhiy holati faqat ijtimoiy muhit emas, balki uning genetik merosi bilan ham chambarchas bog'liqdir.

Akusherlikdagi psixogenetik yondashuvlar

Akusherlik jarayonida nafaqat fiziologik, balki psixologik omillar ham muhim rol o'ynaydi. Tug'ruq faqat jismoniy jarayon emas, balki kuchli ruhiy sinovdir. Onaning ruhiy holati tug'ruqning o'tishiga bevosita ta'sir qiladi. Genetik moyillik esa bu jarayonda yanada sezilarli bo'ladi. Masalan, gormonal o'zgarishlarga genetik jihatdan sezgir ayollarda homiladorlik toksikozlari kuchliroq kechishi mumkin. Ularning xavotiri ortadi, tug'ruq oldidan qo'rquv kuchayadi. Boshqa ayollarda esa irsiyat tufayli ruhiy barqarorlik yuqori bo'ladi. Ular o'zini tinch tutadi, tug'ruq jarayoni nisbatan yengil o'tadi. Ona va bola o'rtasidagi hissiy aloqa ham irsiyat bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Bola onaning ruhiy kechinmalariga sezgir bo'ladi. Bu esa psixogenetik yondashuvning akusherlikdagi ahamiyatini yanada oshiradi.

Amaliy tadqiqotlar va istiqbollar

Bugungi kunda genetik tadqiqotlar tez rivojlanmoqda. DNK tahlillari orqali nafaqat irsiy kasalliklar, balki ruhiy moyilliklar ham aniqlanmoqda. Bu yondashuv homiladorlik jarayonida yangi imkoniyatlar ochmoqda. Masalan, ayolda tug'ruqdan keyingi depressiyaga moyillik oldindan bilib olinishi mumkin. Shunda unga erta psixologik yordam ko'rsatiladi. Profilaktik choralar ko'riladi. Shu yo'l bilan ona va bola salomatligi yanada himoyalanaadi. Kelajakda genetik konsalting akusherlik amaliyotining bir qismi bo'lishi ehtimol. Bu nafaqat ona ruhiy barqarorligini, balki jamiyat sog'lomligini ham ta'minlashda katta rol o'ynaydi.

Kasallikni aniqlash va diagnostika usullari

Genetik psixologiya va akusherlikning kesishgan nuqtalarida kasalliklarni erta aniqlash va tashxis qo'yish masalasi juda muhimdir. Chunki homiladorlik davrida nafaqat fiziologik, balki psixologik jarayonlar ham keskin o'zgaradi. Ayrim hollarda irsiy moyillik tufayli onaning ruhiy bosimlarga chidamliligi past bo'lishi mumkin, bu esa homila rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli

tashxis jarayonida ona organizmidagi jismoniy o'zgarishlar bilan bir qatorda, uning ruhiy-psixologik holatini ham muntazam kuzatib borish talab etiladi.

Zamonaviy akusherlikda diagnostika ikki yo'nalishda olib boriladi: birinchisi — genetik tahlillar, ikkinchisi — psixologik baholash. DNK tekshiruvlari orqali homilada yoki onada bo'lishi mumkin bo'lgan irsiy kasalliklarga moyillik aniqlanadi. Shu bilan birga, psixologik testlar yordamida ayolning stressga chidamliligi, tashvish darajasi va hissiy barqarorligi o'rganiladi. Bu ikki yondashuvni uyg'unlashtirish orqali nafaqat jismoniy, balki ruhiy xatarlarni ham oldindan ko'rish mumkin bo'ladi.

Masalan, tug'ruqdan keyingi depressiyaga moyilligi yuqori bo'lgan ayollar erta aniqlansa, ularga homiladorlikning o'zidayoq profilaktik maslahatlar va psixologik yordam beriladi. Bu esa ona va bola salomatligini himoya qilishda katta ahamiyat kasb etadi. Shunday qilib, diagnostika usullarining kompleks qo'llanishi akusherlik amaliyotida yangi yondashuvlarni shakllantirmoqda.

Ona va bola o'rtasidagi psixogenetik aloqa

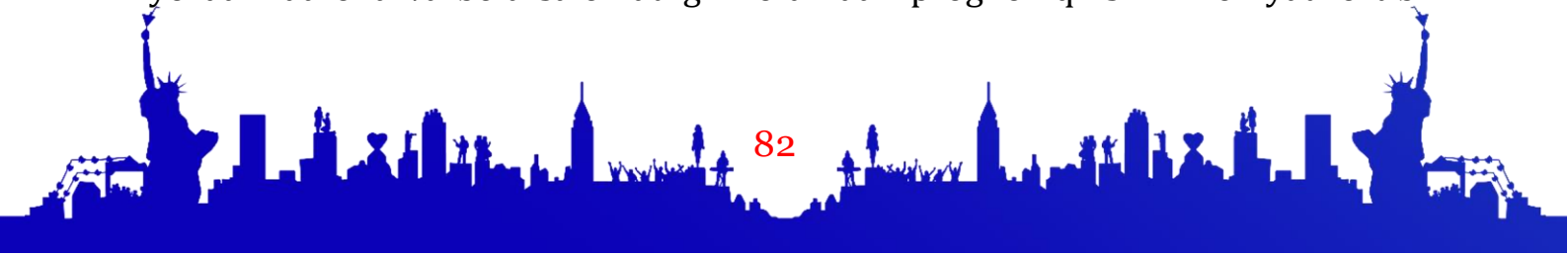
Homiladorlik davrida ona va bola o'rtasida nafaqat biologik, balki ruhiy aloqa ham shakllanadi. Onaning kayfiyati, stress holatlari va hissiy kechinmalari bevosita homilaga ta'sir qiladi. Bu jarayonning ildizlari irsiyat bilan ham bog'liq. Masalan, ayrim ayollarda asabiylik yoki tashvishlanishga moyillik avloddan-avlodga o'tib keladi. Natijada ular homiladorlik davrida kuchliroq ruhiy o'zgarishlarni boshdan kechirishi mumkin. Bola esa onaning bu holatini sezadi va unga javoban yurak urishi yoki harakatlarida farqlar kuzatilishi mumkin.

Psixogenetik aloqa shundan iboratki, bola onaning ichki dunyosidan xabardor bo'lib ulg'ayadi. Agar ona ko'proq tinch, ijobiy kayfiyatda bo'lsa, bola ham barqaror rivojlanadi. Aksincha, onaning ruhiy bosimi kuchli bo'lsa, homilaning rivojlanish jarayonida ayrim qiyinchiliklar kuzatilishi ehtimoldan xoli emas. Zamonaviy tadqiqotlarda hatto tug'ruqdan keyingi davrda ham ona va bola o'rtasidagi ruhiy aloqa davom etishi aniqlangan. Demak, bu jarayon faqat biologik emas, balki genetik psixologik asosga ega.

Shu bois akusherlik amaliyotida ona ruhiyatiga e'tibor qaratish, unga zarur psixologik yordam berish va ijobiy muhit yaratish bola kelajakdagi sog'lom rivojlanishi uchun muhim qadam hisoblanadi.

Kelajakdagi ilmiy izlanishlar istiqbollari

Genetik psixologiya va akusherlikning kesishmasi istiqbolli ilmiy yo'nalishlardan biridir. Bugungi kunda DNK tahlillari va psixologik baholashlar yordamida ona va bola salomatligini oldindan prognoz qilish imkoniyati ortib

bormoqda. Kelajakda bu yo'nalish yanada rivojlanib, genetik konsalting akusherlik amaliyotining ajralmas qismiga aylanishi ehtimol.

Shuningdek, yangi texnologiyalar yordamida ona ruhiyatining homilaga ta'siri yanada aniqroq o'rganilishi mumkin. Masalan, stressni aniqlovchi sensorlar, ruhiy holatni baholovchi testlar va ilg'or psixodiagnostik usullar ona va bola o'rtasidagi psixogenetik aloqani yanada chuqurroq tahlil qilish imkonini beradi. Bu esa kelajakda tug'ruq jarayonlarini individual yondashuv asosida rejalashtirishga imkon yaratadi.

Ilmiy izlanishlar faqat ona va bolaning sog'lom rivojlanishi bilan cheklanmaydi, balki irsiy psixologik xususiyatlarning jamiyat salomatligiga ta'siri ham o'rganilishi kutilmoqda. Shu yo'l bilan genetik psixologiya nafaqat shaxsiy, balki ijtimoiy sog'lomlikni ta'minlashda ham muhim rol o'ynashi mumkin.

Xulosa

Genetik psixologiya va akusherlikning kesishmasini o'rganish ona va bolaning salomatligini yaxshilashda katta ahamiyatga ega. Onaning ruhiy holati, hissiy kechinmalari va stressga chidamliligi faqat tashqi omillar bilan emas, balki irsiy genetik xususiyatlar bilan ham belgilanadi. Shu sababli homiladorlik jarayoni har bir ayolda turlicha kechadi.

Psixogenetik yondashuvlar orqali ona va bola o'rtasidagi ruhiy aloqa aniqlanadi, xavf omillari oldindan baholanadi va zarur profilaktik choralar ko'riladi. Bu esa tug'ruq jarayonining yanada yengil va xavfsiz kechishiga yordam beradi.

Kelajakdagi ilmiy izlanishlar DNK tahlillari, psixologik baholash va ilg'or texnologiyalar yordamida ona va bola salomatligini yanada aniq prognoz qilish imkonini beradi. Natijada genetik psixologiya nafaqat individual, balki jamiyat salomatligini ta'minlashda muhim vosita bo'lishi kutilmoqda.

Umuman olganda, gen va psixologiyaning uyg'un o'rganilishi sog'lom avlodni ta'minlash va ona-bola salomatligini yaxshilashda muhim qadamdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Modern Genetics in Obstetrics and Gynecology" – Bu maqola akusherlik va ginekologiya sohasida genetik tahlillar va ularning amaliy qo'llanilishi haqida so'nggi yutuqlarni yoritadi.
2. "Mental Health Aspects of Genetic Screening and Testing in Obstetrics" – Genetik skrining va testlarning onalar va ularning ruhiy salomatligiga ta'siri haqida ma'lumot beradi.
3. "The Integration of Genomics into Obstetrics and Gynecology" – Genomika va uning akusherlik amaliyotidagi o'rni haqida ilmiy tahlil.

4. “Genetic disorders – 2025” – Genetik kasalliklar va ularning akusherlik va ginekologiya sohasidagi dolzarbligi haqida so‘nggi ma‘lumotlar.
5. “Counseling About Genetic Testing and Communication of Genetic Test Results” – Genetik testlar va ularning natijalarini bemorlar bilan muhokama qilish bo‘yicha amaliy qo‘llanma.

